

Σχεδιασμός πόλης – χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός

Μάντζιου Μαρία
Χημικός δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
mmantziou@sch.gr

Ο σχεδιασμός μιας πόλης από την αρχή θα πρέπει να ακολουθεί τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, δηλαδή αφενός να καλύπτει τις ανθρώπινες ανάγκες και αφετέρου να διασφαλίζει τη δυνατότητα στις μελλοντικές γενιές να καλύψουν τις δικές τους. Η χωροταξία και η πολεοδομία είναι έρευνα, μελέτη και σχεδιασμός. Επομένως στη δημιουργία της πόλης που θα είναι οικονομικά βιώσιμη, οικονομικά αποδοτική και κοινωνικά δίκαιη, ο σχεδιασμός του γεωγραφικού χώρου τόσο από πλευράς πολεοδομίας όσο και χωροταξικά θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα τον κοινωνικό προγραμματισμό και να διασφαλίζει την ποιότητα του περιβάλλοντος. Να έχει πολιτική με στόχο την αειφορική χρήση, την προστασία της βιοποικιλότητας, την ανάπτυξη με βάση τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής.

Οι βασικές λειτουργίες μιας πόλης είναι η οικονομική, η διοικητική, πνευματική, κοινωνική, τουριστική, συγκοινωνιακή. Οι διαδικασίες που είναι αναγκαίες και σημαντικές για να εξυπηρετούν τις ανάγκες και τις λειτουργίες της πόλης πρέπει να έχουν στόχο την ποιότητα ζωής (κατοικία, εκπαίδευση, άθληση), την υποστήριξη οικονομικών δραστηριοτήτων, την υποδομή σε δίκτυα (οδικό, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιακό, ενέργειας). Να βασίζονται σε ενέργειες που έχουν δοκιμαστεί στο παρελθόν αλλά και σε νέες καινοτόμες.

Για τον σχεδιασμό θα πρέπει να ληφθούν υπ όψιν η γεωγραφική τοποθέτηση της περιοχής στο χώρο και στον χρόνο, οι παράγοντες που την διαμόρφωσαν, ανάλυση των φυσικών δεδομένων (έδαφος, υπέδαφος, ατμόσφαιρα) γιατί παίζουν σημαντικό ρόλο τόσο στη ροή ανάμεσα στα κτίρια όσο και στην έκθεση στον ήλιο. Χωροταξική κατανομή των κατοίκων με βάση τα ποιοτικά δημογραφικά, κοινωνικά, οικονομικά χαρακτηριστικά αλλά και ανάλυση των οικονομικών στοιχείων για το είδος της απασχόλησης, παραγωγή, επενδύσεις, τις κοινωνικές δραστηριότητες, οικοδομική. Ως προς τα ποσοτικά χαρακτηριστικά θα πρέπει να εξεταστεί ο αριθμός των απασχολούμενων στη βιομηχανία, στις υπηρεσίες και η χωρική συσχέτιση της κάθε λειτουργίας με τις άλλες. Να εξασφαλιστεί δηλαδή η ορθή χωρική σύνθεση και ανάπτυξη των λειτουργιών

Σε αντίθεση με τον πολεοδομικό σχεδιασμό που είναι τοπικό επίπεδο, ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι ευρύτερη έννοια σε υπερτοπικό επίπεδο. Για την κάλυψη των αναγκών των κατοίκων και τη λειτουργία της πόλης έτσι ώστε να έχουμε και τη διασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος προτείνεται σχέδιο χρήσης εδάφους για κάθε μια από τις επιμέρους λειτουργίες

α) σε επίπεδο πολεοδομίας

Περιοχές κατοικίας. Αειφόρος δόμηση και κατοικίες χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης οι οποίες να είναι λειτουργικές και να προσφέρουν υγιεινές συνθήκες

διαβίωσης όλων όσοι κατοικούν σ' αυτές με συγκεκριμένη οργάνωση. (Αραβαντινός 2010).

Περιοχή και θέσεις κέντρων λειτουργίας δημόσιων υπηρεσιών (διοίκηση)

Περιοχές και θέσεις εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων, πολιτισμού και χώρων λατρείας. Γιατί η πόλη δεν είναι μόνο για να καλύπτει παραγωγικές ανάγκες, στέγαση αλλά πρέπει να καλύπτει και τις εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και πνευματικές τους ανάγκες.

Εμπόριο (λιανικό)

Οδικό δίκτυο. Απαιτεί έναν συντονισμένο ορθολογικό σχεδιασμό με ενθάρρυνση στη δημόσια μεταφορά με αειφορικά μέσα, καθορισμό της χρήσης γης εκατέρωθεν των οδικών αξόνων και αποτροπή διαμπερών διελεύσεων. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει ο πολεοδομικός σχεδιασμός να εξασφαλίζει επιφάνεια για ελεύθερο χώρο για τους κατοίκους (χώροι αναψυχής, νερού, πράσινου) και σύνδεση με κάθε είδους κίνηση και υποδομή σε δίκτυα. Οι έλξεις ή οι απώσεις μεταξύ των χρήσεων γης οφείλονται σε κοινωνικό – οικονομικούς παράγοντες. Θα πρέπει να διερευνηθεί ποια τμήματα ταιριάζουν με ποια. Για παράδειγμα η έλξη του λιανικού εμπορίου με τα ιδιωτικά γραφεία, με τη διοίκηση και με τις πολιτιστικές λειτουργίες είναι ισχυρή. Επειδή οι παραπάνω πλην των κατοικιών χρήσεις προσφέρουν υπηρεσίες και θέσεις εργασίας επιβάλλουν στενή σύνδεση μεταξύ τους. Με δεδομένο ότι υπάρχει σχέση ελκτική μεταξύ των κατοικιών και των υπολοίπων προτείνεται η πόλη να είναι μικτών χρήσεων κατοικίας, εκπαίδευσης, εργασίας και εμπορικής δράσης με ενδογενή ανάπτυξη με χώρους πράσινους έτσι ώστε οι κάτοικοί της να διανύουν μικρές αποστάσεις για την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και εργασία σε έναν αειφόρο χώρο. Αν κάποιες χρήσεις κρίνονται ανεπιθύμητες για τις κατοικίες στη μεικτή χρήση γης μπορεί να απαγορευτούν.

β) σε χωροταξικό επίπεδο

Βιομηχανική ζώνη. Σε όλα τα γεωγραφικά μοντέλα ανάπτυξης η βιομηχανία τοποθετείται σε δική της ζώνη.

Περιαστικό δάσος. Παίζει καθοριστικό ρόλο όχι μόνο ως χώρος αναψυχής αλλά και ως ρυθμιστής του υδρολογικού κύκλου, για να συγκρατεί το έδαφος, για το μικροκλίμα της περιοχής.

Αθλητικές εγκαταστάσεις. Εγκαταστάσεις για αθλούμενους αλλά και επαγγελματικός αθλητισμός. Επειδή ο όγκος των θεατών είναι μεγάλος απαιτούνται χώροι στάθμευσης, μέσα μεταφοράς.

Κοινωνικές λειτουργίες (εγκαταστάσεις περίθαλψης - πανεπιστημιούπολη). Προτείνεται ο χωροταξικός σχεδιασμός μιας και χρειάζονται χώρο για να αναπτυχθούν αν και τελευταία προτείνεται η συσχέτιση με τις πολεοδομικές χρήσεις άρα και με την κατοικία.

Γεωργική χρήση. Προτείνεται η χρήση γης για αειφορική γεωργία με τοπικές ποικιλίες φυτών μια και υπάρχουν πόλεις που περιέχουν εγκαταστάσεις του πρωτογενή τομέα. Μπορεί να διακριθεί ανάλογα με την καλλιέργεια και να έχει άμεση σχέση με τις διατροφικές ανάγκες των κατοίκων της πόλης.

Οι πόλεις είναι πηγή και τόπος δημιουργίας πολιτισμού αλλά και πηγή και τόπος για περιβαλλοντικά προβλήματα. Για την ισορροπία του οικοσυστήματος και

την προστασία του περιβάλλοντος η διαχείριση των φυσικών πόρων πρέπει να εστιαστεί στη βιοτική και αβιοτική συνιστώσα σε χωροταξικό και πολεοδομικό επίπεδο με εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στον σχεδιασμό γιατί έτσι προλαμβάνονται οι περιβαλλοντικές βλάβες. Για την αειφορική ανάπτυξη της πόλης απαιτείται συντονισμός ανάμεσα στους οικονομικούς παράγοντες και της ανάπτυξης με κοινωνική πολιτική και περιβαλλοντική ευαισθησία . Γιατί πέρα από τους χωροτάκτες και τους πολεοδόμους χρειάζεται πολιτική βούληση με γνώμονα ότι θα ζήσουν άνθρωποι σε αυτή την πόλη, που θα αναπτύξουν σύνολα, υποσύνολα, κοινωνικές σχέσεις, περιβαλλοντικές και άλλες οργανώσεις και «*Ο πολιτισμός πρέπει να ισχυροποιηθεί υπό την διπλή του έκφραση, δηλαδή ως κέλυφος και ως περιεχόμενο*».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελίδου, Μ. (2008) Σχεδιάζοντας την αειφορική πόλη του μέλλοντος
- Αλεξανδρίδου, Σ. και Νικολάου, Κ. Ποιοτική αναβάθμιση και αύξηση του πρασίνου στους υπαίθριους χώρους του Δήμου Δράμας
- Αραβαντινός, Α. (1984) Πολεοδομικός σχεδιασμός θέματα από τη θεωρία και την πρακτική
- Αραβαντινός, Α. (2010) ΣΧΕΣΗ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΤΟ ΧΩΡΟ Από την Εισήγηση: «*Σχέση Πολεοδομικών θεσμών και εξελίξεων στο χώρο*».
- Βλαστός, Θ., Αθανασόπουλος,Κ.,(2006) *Εμπόδια για τη συμμετοχή των κατοίκων σε σχεδιασμούς βιώσιμης κινητικότητας. Η περίπτωση του τραμ στην Αθήνα, «αειχώρος – πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας», τόμος 5, τεύχος 2.*
- Βλαστός, Θ., (2009) *Πρόταση πολιτικής για το αστικό περιβάλλον*
- Βλαστός, Θ., Βλαντής, Ν., Μηλάκης, Δ., *Ποδήλατο, οδηγός σχεδιασμού και αξιολόγησης δικτύων.* Εκδόσεις Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
- Γουργιώτης, Λ. (2012) Χωροταξικός σχεδιασμός και βιομηχανικές δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα στην Ελλάδα.
- Εκπαιδευτικό υλικό. ανάκτηση Δεκέμβριος 16, 2015, από <http://www.kpe-thess.gr/ekpaideytiko-yliko/>
- Η πόλη ως πεδίο εκπαίδευσης για την αειφορία. Η προσέγγιση του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου. (n.d.). ανάκτηση Δεκέμβριος 16, 2015, από <http://www.peekremagazine.gr/article/η-πόλη-ως-πεδίο-εκπαίδευσης-για-την-αειφορία-η-προσέγγιση-του-κέντρου-περιβαλλοντικής>

Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ). ανάκτηση Δεκέμβριος 17, 2015,
από <http://www.cres.gr/kape/index.htm>

Καλογνώμου, Ε. (2006). Αειφόρος ανάπτυξη σε αστικές περιοχές.

Κοσμόπουλος, Π. (1991). Αντιληπτική Προσέγγιση Του Αστικού Χώρου: Έρευνα
Για Το Κέντρο Της Θεσσαλονίκης

Κυριακίδης, Π Α. (2015, 08). Ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον: Θεωρία και
έρευνα Ιωάννινα 2002. *JRET Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος
Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 2, 75

Μίχα, Ε. (2007, 01). Θεματικές παρεμβάσεις στην πόλη: Χαρακτηριστικά και
συνέπειες. *Grsr Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 123(123), 3.

Παπαδάμ, Μ. (2014) Αστικός χώρος και νομοθεσία

Παπαναστασίου, Δ. (2007). Ατμοσφαιρική ρύπανση - μετεωρολογία σε αστικό
περιβάλλον υπό συνθήκες υψηλού υπόβαθρου.

Τσουδερός, Ε.(2010) Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΗ